

Turvallisen opiskeluryhmän rakentaminen ammatillisissa oppilaitoksissa

Teoriataustaa ja harjoituksia

NUORTEN AKATEMIA

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1 Ryhmän turvallisuuden merkitys ammatillisissa oppilaitoksissa	4
1.1 Ryhmän kehitysvaiheet	5
1.2 Ryhmän kaksoistavoite	6
1.3 Ryhmän koheesio	7
1.4 Opiskelijoiden osallisuus	8
2 Harjoituksia turvallisen ryhmän rakentamiseen ja tukemiseen lukuvuoden aikana	10
2.1 Tutustumisharjoituksia	11
2.2 Lämmittelyharjoituksia	12
2.3 Hyvää yhteishenkeä edistäviä harjoituksia	14
2.4 Ryhmän toimintaa määrittävät harjoitukset	16
2.5 Erilaisia osallistavia ryhmätyö- ja ideointimenetelmiä	18
2.6 Ideoita harjoitusten purkuihin	19
2.7 Myönteisen palautteen antaminen	20
2.8 Erilaisia tapoja jakaa ryhmiin	20
Lähteet	21
Lisälukemistoa	22
Liitteet	23

Johdanto

Tämä koulutusmateriaali on tarkoitettu kaikille, jotka toimivat ammatillisissa oppilaitoksissa nuorten kanssa. Materiaali tarjoaa teoriataustaa turvallisen ryhmän rakentamisesta ja sen tukemisesta lukuvuoden aikana sekä harjoituksia näiden edesauttamiseen. Jokaisella on oma tapansa olla nuorten kanssa, joten olemme pyrkineet tuomaan esiin erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Näin jokainen voi ottaa käyttöön sellaiset menetelmät, jotka kokee omikseen. Materiaalissa puhutaan opettajasta, mutta se toimii yleisnimityksenä kaikille aikuisille, jotka ovat tekemisissä opiskelijoiden kanssa.

Koulutukset ja käsillä oleva materiaali liittyvät Turvallista ryhmää rakentamaan -hankkeeseen, joka on Nuorten Akatemian, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry:n yhteinen kolmivuotinen kehittämishanke. Sen tavoitteena on edesauttaa ammattioppilaitoksia huomioimaan turvallisen ryhmän merkitys kaikilla tasoilla, opiskelijasta johtoon. Olemme rakentaneet koulutusmallin, jonka avulla toisen asteen ammatillisten oppilaitosten henkilöstö saa välineitä ryhmän turvallisuuden rakentamiseen ja tukemiseen. Hankkeessa koulutettiin valtakunnallisesti 1 100 ammattioppilaitosten työntekijää. Hankkeen aikana on myös koulutettu tutorvastaavia ja tuotettu aiheesta videoita niin henkilöstön kuin opiskelijoidenkin kanssa käsiteltäviksi. Videot ja muut materiaalit löytyvät Nuorten Akatemian ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton nettisivuilta. Katso www.nuortenakatemia.fi/trr.

1 Ryhmän turvallisuuden merkitys ammatillisissa oppilaitoksissa

Turvallisuudesta puhuttaessa liitetään se usein fyysiseen turvallisuuteen. Opiskeluryhmästä ja ylipäänsä ryhmistä puhuttaessa yhtä tärkeää on myös nuorten kokemus turvallisuudesta. Ryhmän ilmapiiri, luottamus ja avoimuus ovat keskeisessä asemassa turvallisuuden luomisessa. Turvallisessa ryhmässä jokaisen on riittävän hyvä olla ja pystyä keskittymään opiskeltavaan aiheeseen.

Ryhmän turvallisuuden tunne ei ole staattinen tila vaan se muuttuu ryhmän yhdessäolon aikana. Syitä muutokseen voivat olla esimerkiksi opettajan tai opiskelijoiden vaihtuminen kesken ryhmän toimintakauden. Tällaisten muutosten myötä ryhmän kokoonpano muuttuu, mikä horjuttaa turvallisuuden tunnetta. Jotta ryhmä pystyy toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla, tulee sitä tukea eri tilanteissa ja tarvittaessa ohjata oikeaan suuntaan. Tutkimusten mukaan hyvä ryhmähenki edesauttaa sitoutumista ja motivoitumista opintoihin. Näillä on taas suora vaikutus opintojen loppuunsaattamiseen. (Esim. Nurmi 2009.) Myös ryhmän eri kehitysvaiheet voivat vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen. Ryhmän aikuisen tuleekin olla koko ajan herkästi kuulolla siitä, mitä ryhmässä tapahtuu ja miten sen jäsenet kokevat ryhmässä olemisen. Kehitysvaiheita käsitellään tarkemmin edempänä.

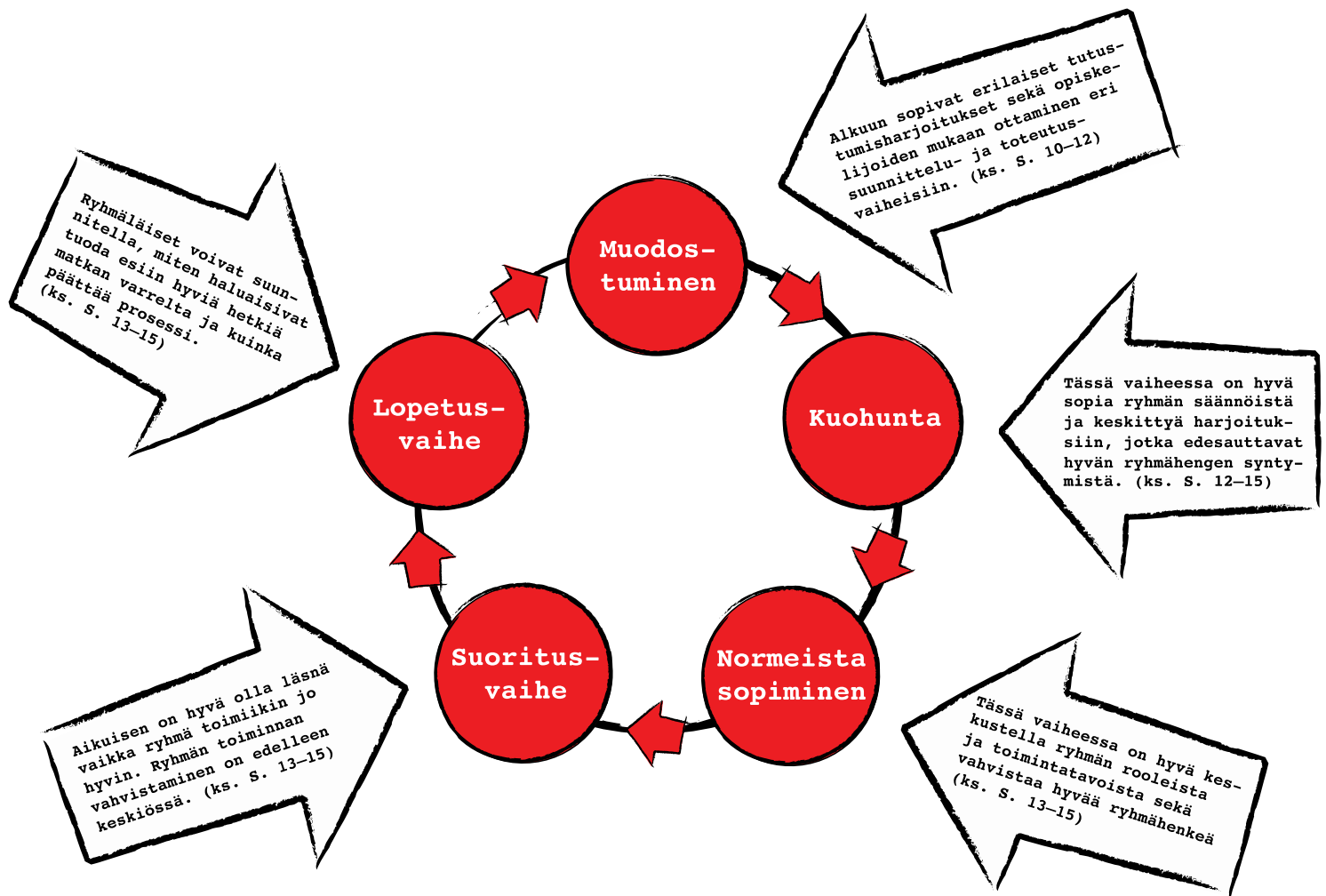
Ryhmässä toimiminen valmistaa myös työelämään, jossa vaaditaan nykypäivänä monenlaisia taitoja ammatissa kuin ammatissa. Työtä tehdään erilaisten ihmisten kanssa, jolloin vuorovaikutustaidot ja yhdessä tekeminen korostuvat. Usein työntekijöiltä odotetaan myös oma-aloitteisuutta ja työtehtävien kehittämiseen tarvittavia taitoja, joita on mahdollista kehittää ryhmässä toisten kanssa.

Opettajan rooli on erittäin tärkeä opiskeluryhmässä (esim. Pietarinen 1999, Salmivalli 2005). Ryhmä tarvitsee tukea ja ohjausta pitkin matkaa. Ryhmällä on myös aina johtaja, ja jotta ryhmä toimisi parhaalla mahdollisella tavalla, tulisi aikuisen olla tämä johtaja. Jos opettaja ei tätä paikkaa täytä opiskelijaryhmässä, ottaa sen haltuun joku opiskelijoista, jolloin turvallisuus ryhmässä horjuu. Nurmen (2009, 134–136) tutkimuksen mukaan opettajan kannustavalla, vastavuoroisella toiminnalla on merkittävä vaikutus opiskelijoiden osallisuuden ja oppimiseen. Vuorovaikutuksen lisäämisen myötä valmistuminen normiajassa onnistui 90 prosentilla opiskelijoista, kun tavallisesti opinnot hidastuvat joka kolmannella opiskelijalla. Myös opettajien hyvinvointi parani yhteisöllisyyden lisääntymisen ja vastuun jakamisen myötä. Asenne tarttui myös pikku hiljaa muuhun kouluyhteisöön.

Koulutuksesta syrjäytymiseen vaikuttaa monta tekijää, joista yksi on opettajien ja opiskelijoiden väliset suhteet. Opettajalla on suuri valta ryhmässä, jonka myötä hän voi joko edesauttaa tai ehkäistä kasvatussuhdetta opiskelijoihin. Onkin tutkittu, että opiskelijat eivät epäile opettajien ammattitaitoa opetettavan aineen osalta mutta ovat epävarmoja opettajien kyvyistä kohdata opiskelijat sekä työskennellä yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Tukea ja myönteistä palautetta kaivataan myös enemmän. Kun nuori saa tukea ja onnistumisen tunteita, voivat aiemmin syntyneet kielteiset kokemukset ja tunteet koulua kohtaan muuttua ja näin ehkäistä mahdollista syrjäytymistä. (Kuronen 2010, 18, 22.)

1.1 Ryhmän kehitysvaiheet

Jokainen ryhmä on erilainen ja ainutlaatuinen, mutta ryhmien taustalla vaikuttavat usein samantyyppiset ryhmätoiminnan ilmiöt. Ryhmä kehittyy ryhmäksi tiettyjen vaiheiden kautta (esim. Tuckman & Jensen 1977; Pennington 2005), jotka on yleisesti jaettu viiteen eri kehitysvaiheeseen. Nämä on esitelty Penningtonia (2005) mukaillen seuraavassa.

1. Muotoutumisvaihe: Ryhmän jäsenet ovat epävarmoja ja jokainen hakee omaa paikkaansa. Opettajan rooli on suuri tässä vaiheessa. Hänen tehtävänä on edesauttaa tutustumista ja turvallisen ilmapiirin muodostumista, mikä luo pohjan onnistuneelle ryhmäytymiselle. Opiskelijoiden mukaan ottaminen eri suunnittelu- ja toteutusvaiheisiin lisää heidän sitoutumistaan prosessiin.
2. Kuohuntavaihe: Ryhmän jäsenet ovat tuttuja toisilleen sekä rohkeus ja avoimuus lisääntyvät. Omia mielipiteitä ja kritiikkiä uskalletaan ilmaista. Ristiriitoja syntyy herkemmin, jolloin opettajan tulee opettaa ryhmäläisille erilaisia tapoja ratkaista ristiriitoja ja antaa rakentavaa palautetta.
3. Normeista sopiminen: Ryhmän normit ja työskentelytavat ovat selkeytyneet ja me-henki paranee. Myös roolit ovat löytyneet. Ryhmäläiset pystyvät jo toimimaan itsenäisemmin ja opettajan rooli alkaa siirtyä ohjaavammaksi.
4. Suoritusvaihe: Ryhmässä on avoin ilmapiiri ja yhdessä työskentely toimii. Ryhmä pystyy ratkomaan ristiriitoja ja kykenee yhteiseen päätöksentekoon. Opettaja auttaa tässä ryhmän kehitysvaiheessa tarvittaessa.
5. Lopetusvaihe: Ryhmän toiminta lähenee loppuaan, mikä voi nostaa esiin surua, huojennusta tai haitteita. Ryhmäläiset suunnittelevat yhdessä, miten ryhmän toiminta voidaan lopettaa. Tässä vaiheessa opettajan rooli voi nousta taas keskeisemmäksi.

Ryhmän kehitysvaiheet voivat edetä ryhmästä riippuen eri tavalla. Jotkut ryhmistä etenevät vaihe vaiheelta, mutta jossain ryhmässä saatetaan hypätä jonkun vaiheen yli tai loppuvaiheessa palataan alkuun erilaisten muutosten myötä. Opettajan on hyvä kiinnittää huomiota ryhmäprosessin vaiheeseen, jotta asennoituminen ryhmän kanssa esiin tuleviin haasteisiin on helpompaa.

1.2 Ryhmän kaksoistavoite

Toimiessaan ryhmän on pyrittävä samanaikaisesti kahteen päämäärään. Toinen näistä päämääristä on ryhmän toiminnan tarkoituksesta johtuva perustehtävä eli asiataavoite. Kyseessä voi olla esimerkiksi äidinkielen opiskelu tai yhteisen teemapäivän järjestäminen. Toinen päämäärä, tunnetavoite, puolestaan käsittää ryhmän kiinteyden ja toimintakyvyn. Tavoite pitää sisällään ryhmän jäsenten tuntemukset toisia kohtaan sekä yhteistyötaidot. Nämä kaksi tavoitetta muodostavat erottamattoman kokonaisuuden; asiataavoitetta ei saavuteta jos keskitytään vain tunnetavoitteeseen ja toisinpäin. Kun ryhmän yhteinen päämäärä on selvillä, onnistutaan sekä asia- että tunnetavoitteen toteuttamisessa varmemmin. Asiataavoitteen saavuttaminen riippuu ryhmän kiinteydestä. Jos ryhmä oppii selvittämään omat ristiriitansa, se onnistuu asiataavoitteissaan paremmin.

Uuden ryhmän aloittaessa ryhmän jäsenet hakevat paikkaansa ryhmässä ja luovat kuvaa siitä, millainen kokemus ryhmässä toimiminen tulee olemaan, mikä heidän roolinsa ryhmässä on, tuntuuko yhdessäolo miellyttävältä. Aloitussvaiheessa hallitseva tunne on usein epätietoisuus. Odotukset kohdistuvatkin vahvasti ryhmän ohjaajaan, jonka vastuu on suuri varsinkin ryhmän alkutaipaleella. Onnistuneen alun jälkeen ryhmä voi keskittyä työskentelyyn.

Tunnetavoite

↪ ryhmän kiinteys

- Olenko riittävän hyvä?
- Mokaanko?
- Ovatko muut parempia?

Asiatavoite

↪ toiminnan tavoite,
perustehtävä

Ryhmän turvallisuuden horjuessa tunnetavoitteen merkitys korostuu. Toimivassa ryhmässä saattaa tapahtua äkisti jotakin, mikä häiritsee ryhmän keskittymistä itse asiaan. Esimerkiksi luokan sisällä kaksi opiskelijaa ovat riidelleet edellisenä päivänä, mikä aiheuttaa jännitettä muidenkin luokkalaisten välille. Tästä syystä keskittyminen on vaikeaa ja luokka on levoton. Kun opettaja puhaltaa tunnin poikki ja käy ryhmän kanssa läpi sattuneen tapahtuman, jännitteet ja levottomuus vähenevät tai katoavat kokonaan ja voidaan keskittyä asiatavoitteeseen. Toisaalta jossain toisessa tilanteessa pelkkä lyhyt happihyppely tai jonkin lyhyen toiminnallisen harjoitteen vetäminen voi auttaa keskittymään paremmin ja palauttaa ryhmän asiatavoitteen äärelle.

Opettajalla on suuri vastuu näiden kahden tavoitteen tukemisesta. Aikuisen, joka toimii ryhmän johtajana, tulisi tunnustella ryhmää jatkuvasti tietääkseen kumpaan tavoitteeseen kulloinkin tulisi kiinnittää huomiota.

1.3 Ryhmän koheesio

Ryhmän koheesio eli kiinteys tarkoittaa jäsentensä vetovoimaa toisiinsa, mitä mieltä jäsenet ovat ryhmän tavoitteista ja miten he itse vaikuttavat näiden tavoitteiden toteutumiseen. Koheesioon vaikuttavat muun muassa jäsenten mahdollisuus keskinäiseen vuorovaikutukseen, ryhmän koko sekä pysyvyys. Mitä parempi koheesio, sitä paremmin ryhmän jäsenet osallistuvat, sitoutuvat tavoitteisiin ja sitoutuvat olemaan paikalla sovittuina aikoina. (Pennington 2005, 83–84.)

Iso opiskeluryhmä jakaantuu usein pienryhmiksi, mikä voi edesauttaa tai ehkäistä ryhmän kiinteyden syntymistä. Ryhmän kiinteyttä voidaan tukea, kun pienryhmien kokoonpanoa vaihdellaan usein. Näin syntyy

mahdollisuuksia tutustua kaikkiin ryhmän jäseniin. Iso ryhmä synnyttää helposti vastakkainasettelua ryhmän sisällä, esimerkiksi jakoa opiskelijoihin jotka puhuvat ja niihin jotka eivät osallistu yhtä paljon. Opettajan on hyvä miettiä sitä, mitä asioita on tarpeen ottaa esiin isommassa ryhmässä ja missä kohdin voidaan hyödyntää pienryhmätyöskentelyä. Mitä isompi ryhmä, sitä enemmän on tarvetta selkeille rakenteille.

Entuudestaan toisilleen tutut opiskelijat muodostavat pareja ja ryhmiä mielellään keskenään. Se ei kuitenkaan edistä koko ryhmän ryhmäytymistä eikä ryhmän jäsenten tutustumista toisiinsa. Kun pienryhmiä muodostetaan, satunnaisia keinoja (ks. luku 2.8) käyttämällä edesautetaan sitä, että kukaan ei jää ilman paria eikä kukaan jää ulkopuoliseksi omassa luokassaan. Vaihtuvissa ryhmissä oppilaat voivat tutustua toisiinsa luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa. Vaihtuvien työskentelymenetelmien käyttäminen on myös tärkeää, koska sitä kautta erilaisten opiskelijoiden erilaiset kyvyt pääsevät ryhmässä esiin ja se myös mahdollistaa erilaisten oppimistyylien huomioimisen.

Erityinen merkitys ryhmän vuorovaikutussuhteiden ohjaamisella on niille oppilaille, joiden ryhmään liittymisen ja ryhmässä toimimisen taidot eivät ole erityisen vahvoja. Oppilaiden välisen vuorovaikutuksen tukemiseen kannattaa ryhmän aloittaessa panostaa. Esimerkiksi Junttilan (2010) väitöstutkimuksessa todettiin, että alakouluikäisillä lapsilla yhteys heikon sosiaalisen kompetenssin ja yksinäisyyden välillä oli vahva. Yläkouluun siirryttäessä yksinäisyys vahvistui vieläkin pysyvämmäksi eli jos nuori jäi ensimmäisen puolen vuoden aikana ilman kaveri- ja ystävyysuhteita, oli hän todennäköisesti yksinäinen myös tästä eteenpäin. Turvatomassa ryhmässä istuminen on sama kuin olisi ampiainen luokassa: ei voi keskittyä ihan täysillä, vaan pitää koko ajan tarkkailla ympäristöään.

1.4 Opiskelijoiden osallisuus

Osallisuus on käsite, jolle ei löydy yhtä ja ainoaa määritelmää. Sitä voidaan tarkastella esimerkiksi tunteen ja toiminnallisuuden kautta. Tunteena se tarkoittaa sitä, että nuori kokee olevansa osa jotakin ryhmää tai muuta yhteisöä. Jos osallisuutta määritellään toiminnan kautta, toteutuu se esimerkiksi kun nuoret toivovat saavansa sisustaa oman tilan ja pääsevät maalaamaan sekä valitsemaan kalusteet ja tätä kautta vaikuttamaan omaan ympäristöönsä. (Gretschel 2011, 9.)

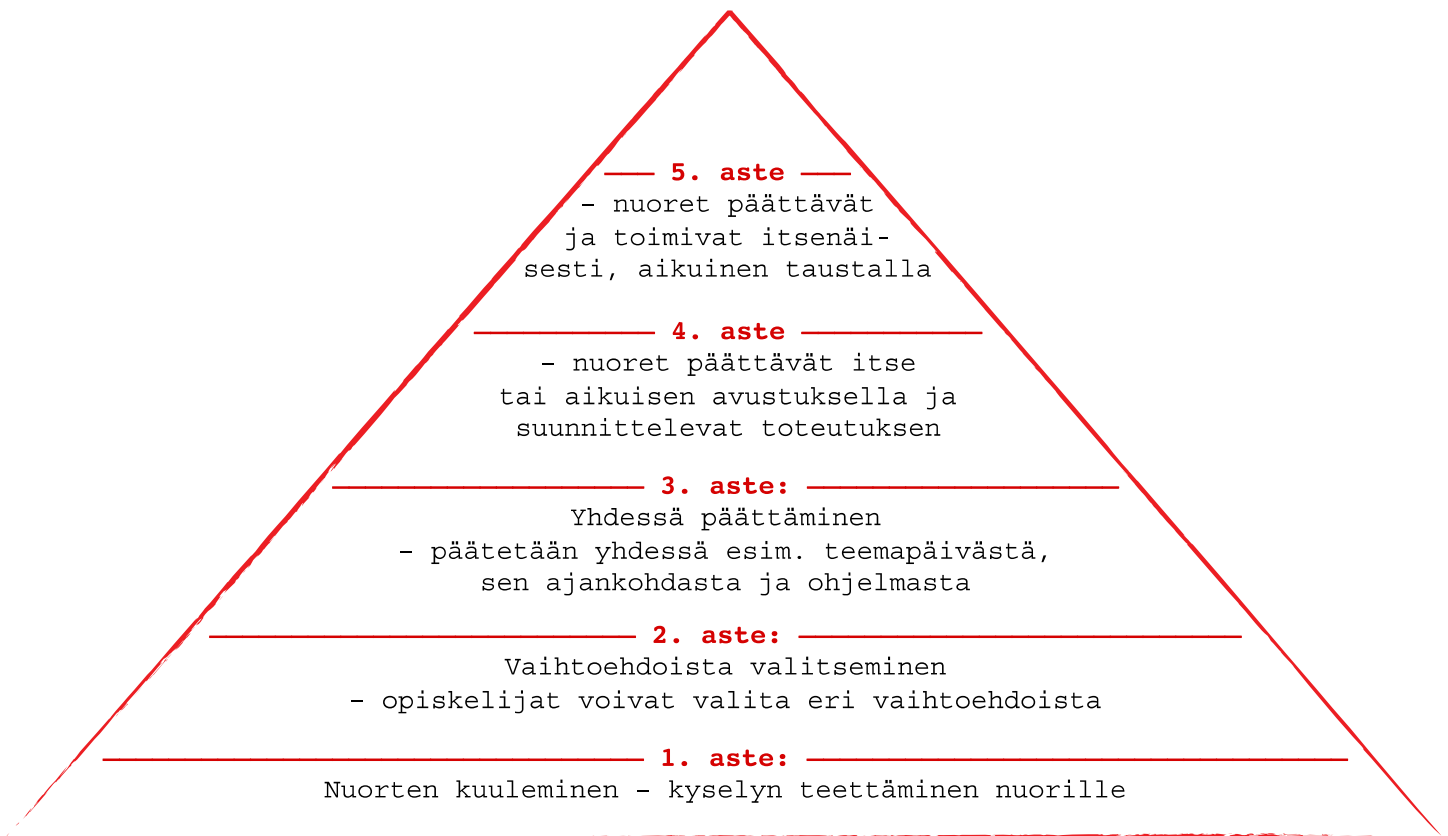
Kun opiskelijoiden annetaan osallistua tavoitteiden asettamiseen ja toimia yhdessä ryhmänä, sitoutuvat he ryhmään (Kutnick & Berdondini 2009, 89). Onkin osoitettu, että motivaatiolla on keskeinen merkitys opinto- viikkojen suorittamiseen ja keskiarvoon ja että vastuullisuudella on myönteinen vaikutus opintomenestykseen (Nurmi 2002, 152). Myös Soini (2006) totesi väitöstutkimuksessaan, että oppilaat viihtyvät ja ovat aktiivisia liikuntatunneilla, joilla he saavat vaikuttaa tuntien kulkuun, tuntevat kuuluvansa ryhmään ja keskittyvät taitojensa kehittämiseen omista lähtökohdistaan. (Ks. myös Hentunen 2002.)

Opettajan näkökulmasta osallisuus voidaan nähdä vastuun jakamisena. Näin ymmärrettynä opettaja jakaa vastuuta opiskelijoille sen verran kuin opiskelijat pystyvät sitä ottamaan vastaan. Ajan myötä vastuun määrä kasvaa ja opettajan työ kevenee.

Osallisuutta voidaan lähestyä myös sen eri asteiden kautta, jotka on alun perin rakennettu lastensuojelutyöhön (www.sosiaaliportti.fi), mutta ovat hyvin sovellettavissa koulumaailmaan.

Ensimmäisellä asteella nuoria kuullaan. Heiltä esimerkiksi kysytään mielipidettä jostain aiheesta ja tämän jälkeen aikuiset tekevät päätökset asioista. Toisella asteella nuoret saavat vaihtoehtoja, joista voivat valita. Esimerkiksi annetaan valinnanmahdollisuus erilaisiin opetusmenetelmiin, joista nuoret voivat valita mieleisensä.

Kolmannella asteella nuoret ja aikuiset päättävät asioista yhdessä. Suunnitellaan yhdessä teemapäivä ja sovitaan sen ajankohdasta ja toteuttamisesta. Neljännellä asteella nuoret tekevät päätöksen yksin tai aikuisen kanssa ja suunnittelevat, miten idea toteutetaan. Viidennellä asteella nuoret päättävät ja toimivat keskenään, kuitenkin niin että aikuinen on taustalla ja auttaa tarvittaessa.

Eri osallisuuden asteet sopivat eri tilanteisiin. Jos esimerkiksi opiskelijat ovat tottuneet siihen, että opettaja luennoi ja opiskelijat kuuntelevat, ei viides aste ole realistinen, vaan nuoria tulee kasvattaa pikkuhiljaa itsenäisempään toimintaan. Kun taas ryhmä, joka on tottunut olemaan aktiivinen ja ottamaan vastuuta, voi tavoitella eri oppimistilanteissa neljättä tai viidettä astetta. Asteita tulee siis soveltaa ryhmän ja tilanteen mukaan.

2 Harjoitukset

Ryhmän alkuvaiheessa tutustumisharjoitukset edesauttavat turvallisen ryhmän syntymistä. Tutustumisharjoitusten tavoitteena on ryhmän jäsenten tutustuttaminen toisiinsa yhteisen tekemisen kautta, jolloin yksittäisten jäsenten tiedot ja taidot eivät korostu. Kun ryhmä aloittaa, tulee toiminnallisten harjoitusten vaatimuksiin ja turvallisuuteen kiinnittää erityistä huomiota, jotta tilanne ei muodostu kenellekään epämiellyttäväksi.

Ryhmän alkutaival on tärkeä, koska silloin luodaan pohjaa tulevalle toiminnalle, mutta vähintään yhtään tärkeää on toiminnan tukeminen pitkin lukuvuotta. Toiminnallisten harjoitusten myötä ryhmän toiminta vahvistuu ja tarvittaessa palauttaa tehtävätavoitteen äärelle. Harjoitusten myötä myös opiskelijat pystyvät tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Toiminnalliset harjoitukset eivät ole itsetarkoitus vaan väline ryhmän toiminnan parantamiseksi.

Ryhmän ohjaajan tehtävänä on varmistaa, että tutustumisharjoitukset antavat kaikille yhtäläisen mahdollisuuden osallistua. Tärkeää on, että jokaiselle löytyy paikka ryhmästä eikä kukaan jää viimeiseksi, joka on ”pakko” ottaa mukaan. Kaikilla on oikeus kuulua ryhmään, ja ohjaajan tehtävä on varmistaa, että tämä oikeus toteutuu. ”Parin kautta ryhmäksi” on ohjaajalle hyvä muistisääntö. Harjoitukset voivat ryhmän yhteishengen vahvistamisen lisäksi toimia myös hyvinä virkistäjinä ja taukojumppana. Toiminnalliset harjoitukset ja pelit opettavat ryhmässä toimimisen pelisääntöjä, itsekuria ja johtajuutta. Yhdessä toimiminen auttaa opiskelijoita myös tutustumaan toisiinsa sekä vähentämään ennakkoluuloja ja lisäämään turvallisuuden tunnetta. Tätä kautta opiskelijat alkavat viihtyä ryhmässä.

Toiminnallisia elementtejä voi lisätä tunnille esimerkiksi erilaisin ryhmiinjakotavoilla jotka edesauttavat opiskelijoiden keskinäistä vuorovaikutusta. Ohjatulla ryhmäinjaolla varmistetaan myös, että kaikki pääsevät helposti ryhmään eikä kukaan jää yksin. Ryhmän sisäisten suhteiden syntyminen ja kehittyminen edellyttää, että ryhmän kaikki jäsenet ovat kontaktissa keskenään jossain vaiheessa.

Käsillä olevaan materiaaliin valitut toiminnalliset harjoitukset ovat kaikki sellaisia, joita opettaja voi pienin sovelluksin toteuttaa ryhmänsä kanssa ammattiaineesta riippumatta. Harjoitukset eivät vaadi erityisiä materiaaleja eivätkä suuria ennakkovalmisteluja.

Alla olevat harjoitukset pohjaavat suurimmalta osin Mannerheimin Lastensuojeluliiton tukioppilastoiminnan materiaaleihin (www.mll.fi).

2.1 Tutustumisharjoituksia

Tämän osion harjoitusten tavoitteena on auttaa ryhmän jäseniä tutustumaan toisiinsa. Tutustumisharjoitukset auttavat osallistujia rentoutumaan ja poistavat alkujännitystä. Tutustumisharjoitukset varmistavat, että kaikki ryhmän jäsenet tulevat huomioiduiksi.

Tutustumisharjoitusten avulla myös ohjaaja saa tärkeää tietoa ryhmässä vallitsevista sosiaalisista suhteista ja ryhmäläisten ominaisuuksista.

Aloittavan ryhmän harjoituksissa tärkeää:

- matalan riskin harjoitukset
- vaihtuvat ryhmät
- kaikille yhtäläinen mahdollisuus osallistua
- mahdollisuus itse säädellä osallistumisen tasoa

Harjoitus: Avaimesi kertovat

Tarvikkeet: Virikkeeksi avaimet (tai kengät, hattu jne.), ei välttämätön

Tehtävän kulku: Osallistujat istuvat ringissä. Ryhmän ohjaaja laittaa ringin keskelle ensimmäisen virikkeen eli avainnippun. Tarkoitus on miettiä, mitä avaimeni kertoisivat minusta. Jokainen saa hetken aikaa pohtia, mitä omat avaimet mahtaisivat kertoa, esim. kertoisivatko ne kuntosalikaapeista, häkkivarastoista, äidin vara-avaimesta vai siitä että ne hukataan usein. Vai onko teillä aina ovet auki ja avaimia ei edes tarvita? Jokainen saa vuorollaan kertoa omien avaimiensa tarinan. Kertomisen ei tarvitse mennä järjestyksessä.

Sovellus: Jokainen saa valita itse esineen, jonka esittelee.

Harjoitus: Jana-aloitus

Tarvikkeet: Maalarinteippiä, ei välttämätön

Tehtävän kulku: Luokan lattiaan tehdään maalarinteipillä jana. Janan avulla voidaan sekä tutustua toisiinsa että orientoitua käsiteltävään olevaan aiheeseen.

Oppilaita voi pyytää menemään janalle esimerkiksi siihen kohtaan, mihin aikaan he heräsivät aamulla. Toiseen ääripäähän sovitaan esimerkiksi klo 6 ja toiseen klo 10. Omaa paikkaa etsiessä oppilaat joutuvat näin keskustelemaan keskenään oman päivänsä aloituksesta. Kun paikka janalla on löytynyt, opettaja voi vielä vähän keskusteluttaa esimerkiksi ääripäissä olevia oppilaita ja kysellä, miten viimeiseksi herännyt ehti niin nopeasti kouluun tai mitä aikaisimmin heränneiden aamutoimiin kuului.

Sovellus: Janan avulla voidaan myös orientoitua oppitunnin aiheeseen pyytämällä oppilaita seuraavaksi menemään janalla seisomaan esimerkiksi siihen kohtaan, miten tuttu seuraavaksi käsiteltävä aihe on heille etukäteen tai miten kiinnostavana he asiaa pitävät. Jana puretaan kysymällä kaikilta (tai suuressa ryhmässä joiltakin), miksi he ovat juuri kyseisessä kohdassa janaa.

Harjoitus: Kortit

Tarvikkeet: Kortit (esimerkiksi Hullunkuriset perheet, muistipelit, lotot, numero- tai kirjainkortit, erilaiset postikortit, eläinten kuvat, MLL:n Vertaansa vailla -keskustelukortit)

Tehtävän kulku: Jokainen osallistuja saa ottaa esille laitetuista korteista vapaasti yhden kortin ja kertoa sen avulla jotain itsestään muulle ryhmälle. Kortin voi valita vapaasti eikä sen välttämättä tarvitse kertoa henkilön persoonasta, vaan se saattaa kuvata esimerkiksi harrastusta, perhettä tai mieluista tekemistä. Korteista voidaan kertoa koko ryhmälle, pienryhmälle tai pareittain.

2.2 Lämmittelyharjoituksia

Tämän osion harjoitusten tavoitteena on saada lisätietoa muista ryhmän jäsenistä ja tutustua mahdollisesti myös sellaisiin ryhmän jäseniin, joihin ei aiemmin ole tutustunut. Harjoitusten avulla myös ohjaaja saa tärkeää tietoa ryhmässä vallitsevista sosiaalisista suhteista ja ryhmäläisten ominaisuuksista.

Harjoitus: Kartan avulla esittäytyminen

Tarvikkeet: Kartta seinälle, ei välttämätön

Tehtävän kulku: Karttaa voidaan käyttää monella tapaa apuna ryhmän esittäytymisessä ja tutustumisessa. Kartta voi olla kuvitteellisesti luokkatila, niin että toisessa päässä on etelä ja toisessa pohjoinen. Oppilaita voi pyytää menemään siihen paikkaan kartalla, jossa he ovat syntyneet, missä heidän mummolansa on tai missä heidän lempipaikkansa on. Jokaisen väittämän jälkeen käydään läpi kaikkien sijainnit.

Sovellus: Myös oikeaa paperista karttaa voidaan käyttää tutustumisessa ja jokainen oppilas voi käydä esimerkiksi sinittarralla kiinnittämässä oman nimilappunsa syntymäkaupungin tai lempipaikan kohdalle. Tämän jälkeen käydään samanlainen purkukierros ja katsotaan kartalta kaikkien sijainnit.

Harjoitus: Tutustumisen verkko

Tarvikkeet: -

Tehtävän kulku: Ryhmän jäseniä pyydetään laittamaan käsi sen henkilön olkapäälle, jonka hän tavannut ryhmästä kaikkein ensimmäisenä. Jos osallistuja on ryhmässä ensimmäistä kertaa eikä ole tuntenut ketään aiemmin, hän laittaa käden sen olkapäälle, jonka hän huomasi ensimmäiseksi saapuessaan ryhmään. Tämän jälkeen pyydetään ihmisiä palauttamaan mieleen tilanteet, jossa he ovat ensi kertaa tavanneet. Keskustelulle annetaan aikaa muutama minuutti. Harjoitus puretaan niin, että kysytään kaikilta vuorotellen missä ja milloin he ovat tavanneet. Tarvittaessa voi kysyä tapaamiseen liittyviä yksityiskohtia.

Jos henkilöt ovat tavanneet lapsina, voi esimerkiksi kysyä ovatko he leikkineet yhdessä ja millaisia leikkejä. Henkilöt, jotka ovat ehtineet kertoa, istuvat ja muut seisovat. Purkuun voi hyvin liittää lämminhenkistä huumoria. Varsinkin lapsuuden yhteisten leikkien muisteleminen on usein hyvin hauskaa. Lopuksi on helppo todeta, että ryhmä näyttää minusta huomattavasti tutummalta kuin ennen harjoitusta.

Harjoitus: Juttelu pienryhmässä

Tarvikkeet: -

Tehtävän kulku: Oppilaat kulkevat kävellen sokin sokin ympäri luokkaa. Kun ryhmän ohjaaja huutaa ”Ryhmä!”, muodostetaan mahdollisimman nopeasti lähellä olevien kanssa 3–4 hengen ryhmä. Ryhmässä käydään nopea tutustumiskierros, jossa jokainen vastaa muutamalla sanalla opettajan antamaan kysymykseen. Keskustelun aloittaja määräytyy myös opettajan antaman vihjeen mukaan.

Esimerkkikysymyksiä: Mikä on mieluisin paikkasi? Mitä teet mielelläsi lauantai-iltaisina? Millä kulkuvälineellä liikut mieluiten?

Aloittaminen voi määräytyä esimerkiksi:

- se, jolla on värikkäin paita
- se, joka meni edellisenä iltana viimeisenä nukkumaan

2.3 Hyvää yhteishenkeä edistäviä harjoituksia

Tämän osion harjoitusten tavoitteena on tutustuttaa uudet ryhmän jäsenet ryhmään nostamatta ketään erityisesti esille. Harjoitusten avulla myös ohjaaja saa tärkeää tietoa ryhmässä vallitsevista sosiaalisista suhteista ja ryhmäläisten ominaisuuksista.

Harjoitus: Huomenrinki

Tarvikkeet: -

Tehtävän kulku: Osallistujat seisovat piirissä selkä piirin keskelle päin tai kasvot piirin keskelle päin silmät kiinni. Joku osallistujista aloittaa kertomalla jonkun asian itsestään. Esimerkiksi: "Heräsin tänään klo 6, söin aamupalaksi jugurttia, vein koiran aamulenkille". Kaikki jotka ovat tehneet samalla tavalla, kääntyvät ympäri / avaavat silmät ja tervehtivät toisiaan esim. nyökkäämällä. Tämän jälkeen kaikki palaavat lähtöasentoon ja joku muu sanoo asian. Voidaan sopia kaikkien kertovan aamustaan jotain tai puhua yleisemmällä tasolla, esim. ajan usein polkupyörällä tai pidän dekkareista.

Harjoitus: Vaihda paikkaa jos...

Tarvikkeet: Tuolit järjestetään rinkiin niin, että istumapaikkoja on yksi vähemmän kuin osallistujia.

Tehtävän kulku: Jokaiselle osallistujalle otetaan tuoli, ja yksi jää tuolipiirin keskelle seisomaan. Keskellä oleva (ensimmäisellä kierroksella ohjaaja) sanoo nimensä ja jonkin asian itsestään. Kaikki, jotka ovat samaa mieltä / tekevät samalla tavalla / omistavat saman asian tms. vaihtavat paikkaa. Keskelläolija yrittää päästä istumaan. Ilman paikkaa jäänyt jää keskelle ja kertoo nimensä ja asian itsestään. Esimerkkejä: osaan soittaa jotain soitinta, lempiruokani on makaronilaatikko, luen kirjaa yleensä iltaisin jne.

Purku: Miltä tällaisen harjoituksen tekeminen tuntui? Löytyikö jotain uusia yhdistäviä tekijöitä?

Harjoitus: Kuka minä olen?

Tarvikkeet: Julkisuuden henkilöiden nimiä listattuna papereille. Nimiä tulee olla muutama enemmän kuin osallistujia.

Tehtävän kulku: Jokaisen selkään teipataan lappu, jossa on jonkun tunnetun henkilön nimi. Osallistujat kiertävät ympäri luokkaa ja kyselevät toisiltaan kysymyksiä, joiden avulla henkilö yritetään selvittää. Kysymysten tulee olla sellaisia, joihin voi vasta vain ”kyllä” tai ”ei”. Ensimmäiseksi henkilönsä selvittänyt on voittaja.

Harjoitus: Paperitoteemit

Tarvikkeet: -

Tehtävän kulku: Ryhmä jaetaan sattumanvaraisesti 4–5 hengen pienryhmiksi. Jokaiselle pienryhmälle annetaan 15 A4-kokoista paperia (vaikka paperinkeräyskorista). Ryhmillä on 5 minuuttia aikaa rakentaa papereista mahdollisimman korkea rakennelma niin, että jokainen ryhmän jäsen on mukana rakennuspuuhissa. Tuolia ei saa käyttää ja torni rakennetaan lattialle. Muiden torneja ei saa kaataa. Papereita ei saa repiä, ainoastaan taitella.

Purku: Keskustellaan ryhmän kanssa seuraavista asioista: Miltä tornin rakentaminen ryhmässä tuntui (peukku ylös tai alas)? Mikä nauratti harjoituksessa eniten? Miten innostuitte jatkamaan, jos torni kaatui? Lopuksi tornit puhalletaan kumoon hyvällä yhteishengellä.

Harjoitus: Tutustumisruudukko

Tarvikkeet: Tutustumisruudukko-monistepohja (liite 2) kaikille osallistujille

Tehtävän kulku: Osallistujat liikkuvat koulutustilassa ruudukon kanssa ja tavoitteena on selvittää, keneen mikään väittämä sopii. Nimi kirjoitetaan kyseiseen ruutuun. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman monta nimeä. Jokaisessa ruudussa on oltava ainakin yksi nimi ja mahdollisuuksien mukaan jokaisen nimi on oltava ruudukossa ainakin kerran. Harjoitus tehdään bingon tapaan. Se, joka ensimmäiseksi saa pysty- tai vaakariivin, huutaa bingo. Harjoitusta jatketaan keräämällä kaksi riviä ja lopulta koko ruudukko.

Purku: Keskustellaan ryhmän kanssa: Löytyikö opiskelukavereista uusia puolia ruudukon avulla? Miltä kysymyksiin vastaaminen tuntui?

2.4 Ryhmän toimintaa määrittävät harjoitukset

Tämän osion harjoitusten tavoitteena on rikkoa ryhmän normaaleja pienryhmiä ja muodostaa uusia ryhmiä. Kaikkiin harjoituksiin kannattaa jakaa ryhmät uudelleen, esimerkiksi värikorteilla, karkkipapereilla tai ohjaajan ”sattumanvaraisella” jaolla (ks. lisää ryhmienjakovinkkejä tämän luvun lopusta). Harjoitusten avulla myös ohjaaja saa tärkeää tietoa ryhmässä vallitsevista sosiaalisista suhteista ja ryhmäläisten ominaisuuksista.

Harjoitus: Palloralli

Tarvikkeet: Sanomalehdestä rytistettyjä ja maalarinteipillä ”sidottuja” sanomalehtipalloja. Palloja tulee olla vähintään yhtä monta kuin harjoitukseen osallistujaa, mielusti reilusti enemmän.

Tehtävän kulku: Osallistujat seisovat piirissä. Harjoituksen aloittaja ottaa yhden sanomalehtipallon ja heittää sen haluamalleen henkilölle. Tämä heittää taas haluamalleen henkilölle ja näin jatketaan koko kierros niin, että jokainen saa pallon kerran käsiinsä. Viimeinen heittää pallon ensimmäiselle heittäjälle. Sama kierros heitetään uudestaan niin, että jokainen muistaa keneltä pallon sai ja kenelle sen heitti. Tämän jälkeen ensimmäinen heittäjä alkaa heittää uusia palloja piiriin. Joka kerta järjestys on sama. Lopulta palloja voi olla kymmeniä piirissä menossa. Jos palloa ei saa kiinni tai se törmää toiseen palloon, kannattaa pallo jättää siihen ja odottaa seuraavaa palloa. Tätä jatketaan sen aikaa kun halutaan / kun se on hauskaa.

Harjoitus: Sanomalehtituolit

Tarvikkeet: Sanomalehtiä, maalarinteippiä

Tehtävän kulku: Jaetaan osallistujat 3–5 hengen ryhmiin. Jokaiselle ryhmälle annetaan sama määrä sanomalehtiä sekä maalarinteippiä. Ryhmän tehtävänä on rakentaa tuoli näistä aineksista. Muita välineitä ei saa käyttää. Tuolin rakentamiseen voi olla aikaa esimerkiksi 5–10 minuuttia. Lopuksi ryhmä pisteyttää tuolit esimerkiksi tuolin ulkonäön ja kestävyuden mukaan.

Harjoitus: Kirjaintehtävä

Tarvikkeet: Jokaiselle ryhmälle viisi A4-paperia, joihin kuhunkin kirjoitetaan yksi kirjaimista E, I, K, N, O.

Tehtävän kulku: Jakaudutaan viiden hengen ryhmiin ja jokaiselle ryhmälle jaetaan viisi kirjainta (E, I, K, N, O). Jokainen ryhmäläinen saa yhden kirjaimen ja pitää sitä koko harjoituksen ajan kädessään. Ryhmän ohjaaja antaa vihjeen jonka perusteella ryhmäläiset muodostavat kirjaimista vastauksen annettuun vihjeeseen. PUHUA EI SAA. Ryhmän on toimittava mahdollisimman nopeasti. Jos jotakin kirjainta ei tarvita, voidaan kirjain kääntää väärinpäin. Nopein ryhmä saa pisteen ja lopuksi pisteet lasketaan lopuksi yhteen kun kaikki sanat on muodostettu.

VIHJEET:

1. Suomalainen hissifirma	KONE	2. Elokuvateatteri	KINO	3. Hätä keksii sen	KEINO
4. Haittaa joulupukkia	NOKI	5. Kieltää suomessa	EI	6. Laiska hevonen	KONI
7. Viihtyy vaatteissa	KOI	8. Rosbergin poika	NIKO	9. Urheiluvaatejätti	NIKE
10. Kaikki kunnossa	OK	11. Vihreä kuluttaja	EKO	12. Ei ollut vaan...	ON
13. Kalastusväline	ONKI	14. Suomalainen runoilija	EINO	15. Kieltää englannissa	NO
16. Yksi ja ainoa	ONE	17. Kanerva tutuille	IKE	18. Raha-automaattiyhdistyksen peli	KENO
19. Englannissa päällä	ON	20. Äidin veli	ENO		

Harjoitus: Turvallisen ja mukavan ryhmän määrittely

Tarvikkeet: -

Tehtävän kulku: Jokainen pohtii mielessään kuvauksen turvallisesta ja mukavasta ryhmästä. Tämän jälkeen neuvotellaan pareittain yhteinen ehdotus turvallisen ja mukavan ryhmän kuvaukseksi. Lopuksi neuvotellaan neljän hengen pienryhmissä (kaksi lähellä olevaa paria yhdessä) yhteinen ehdotus turvallisen ryhmän kuvaukseksi. Kirjataan ehdotukset fläpille.

Purku: Keskustellaan yhteisistä ehdotuksista ja tehdään näistä ryhmän yhteinen tavoite, johon voidaan palata pitkin lukuvuotta. Voidaan toteuttaa myös käyttäen valmista monistepohjaa (liite 1).

2.5 Erilaisia osallistavia ryhmätyö- ja ideointimenetelmiä

Näillä menetelmillä voidaan ideoida opiskelijoiden kanssa erilaisia joko aihesisältöön tai opetuksen toteuttamiseen liittyviä asioita.

Menetelmä: Ideavirta ja Venn-diagrammi

Ideointivaiheessa kirjoitetaan yksi ehdotus/lappu. Aikaa ehdotusten luomiseen on 5 minuuttia.

Tämän jälkeen lähdetään työstämään ideointia – tehdään Venn-diagrammi: Piirretään fläppipaperille suuri ympyrä. Käydään yhdessä keskustellen läpi kaikkien tuottamat ideat ja sijoitetaan ne ympyrään sen mukaan, kuinka olennaisilta ne tuntuvat. Ympyrän keskelle laitetaan keskeisimmiksi koetut asiat ja lähemmäs reunoja ne ehdotukset, jotka eivät ole niin olennaisia oppilaiden osallisuuden edistämisen kannalta. Ympyrän ulkopuolelle ne asiat, jotka eivät oikeastaan tue osallisuutta.

Menetelmä: Tuumaustalkoot

Seinälle levitetään fläppipapereita ja jokaisella osallistujalla on kynä. Kaikki kirjoittavat yhdelle paperille oman aiheeseen liittyvän ideansa.

Tämän jälkeen kaikki lukevat muiden ideat ja jatkavat niitä, lisäävät uusia näkökulmia ja kommentteja. Puhe on kielletty, vain kynät puhuvat. Talkoot lopetetaan kun mitään uutta ei enää synny.

Lopuksi ryhmä käy yhdessä läpi ehdotukset ja keskustelemalla tai tarvittaessa äänestämällä nostaa esiin kolme tärkeintä ja toteuttamiskelpoisinta. Tässä vaiheessa voidaan myös perustella omia ideoita muille.

Menetelmä: Paperit kiertämään

Jokaisella osallistujalla on edessään paperi, johon hän kirjoittaa muutaman minuutin ajan vähintään kaksi tai kolme ehdotusta annetusta aiheesta.

Tämän jälkeen jokainen antaa oman paperinsa vasemmalla puolellaan olevalle osallistujalle ja tämä kirjoittaa saamaansa paperiin siinä jo olevien ideoiden innostamana. Ajatus on, että papereissa jo olevat ideat auttavat synnyttämään uusia. Tätä jatketaan ainakin viiden siirron ajan. Puhua ei saa.

Lopuksi ryhmä valitsee yhdessä papereihin kirjoitetuista ideoista kolme tärkeintä ja käyttökelpoisinta. Parhaat ideat seulotaan esiin tarvittaessa äänestämällä. Jokaisella osallistujalla on kolme ääntä, jotka hän saa antaa mielestään parhaille ideoille. Eniten ääniä saaneet ideat otetaan jatkokäsittelyyn. *

Menetelmä: Pari-ideointi

Ryhmä jaetaan pareiksi. Kukin pari keksii yhdessä keskustellen mahdollisimman paljon ideoita annetusta aiheesta. Tämä voidaan myös tehdä kilpailuna, mikä pari keksii eniten ideoita.

Tämän jälkeen parit kertovat ryhmälle yhteisesti keksimänsä ideat. Ryhmä keskustelee yhdessä eri parien esittämistä ideoista.

2.6 Ideoita harjoitusten purkuihin

Messupurku

Tehtävän kulku: Aluksi on työstetty erilaisia aiheita pienryhmissä. Tämän jälkeen yksi henkilö pienryhmästä jää pisteelle messuemännäksi/-isännäksi ja muut ryhmän jäsenet kiertävät ”messupisteillä” eli muiden ryhmien pöydissä. Aikaa jokaisella pisteellä on noin 5 minuuttia. (yhteensä 20–25min). Messuisäntä esittelee ryhmänsä tuotoksen ja vieraillemassa oleva ryhmä keskustelee aiheesta ja täydentää ryhmän tuotosta.

Lopuksi omalla pisteellä puretaan keskustelemalla, mitä ideoita tarttui kierrokselta mukaan. Vaihtoehtoisesti purun voi tehdä myös ns. myyntiedustajan tavoin eli ryhmästä yksi kiertää kertomassa oman ryhmänsä tuotoksista.

Yhteinen purku: Annetaan myönteistä palautetta muiden ryhmien ideoista ja keskustellaan esimerkiksi seuraavien kysymysten kautta: Miltä harjoitus tuntui? Miten hiljaisen tiedon jakamista ongelmatilanteisiin liittyen voisi vahvistaa yksikössänne? Mitä rakenteita tähän on jo, mitä tarvittaisiin lisää?

Erilaisia ryhmätyömenetelmiä käytettäessä on hyvä pohtia tuotoksen ja ideoinnin tuloksen lisäksi myös sitä, miten pienryhmän työskentely toimi. Ryhmissä voidaan pohtia toteutuivatko seuraavat turvallisen ryhmän elementit työskentelyssä:

- Ryhmä saavutti tavoitteensa.
- Keskityimme tehtävään.
- Ryhmän jäsenet kuuntelivat toisiaan.
- Osallistuin aktiivisesti.
- Kaikki vaikuttivat tulokseen.
- Ratkaisimme ongelmat sujuvasti.
- Kohtelimme toisiamme kunnioittavasti.

2.7 Myönteisen palautteen antaminen

Myönteisten kokemusten tekeminen näkyväksi voimavaraksi ja palautteen antamisen harjoittelu

Jokainen kirjoittaa kartonkiin nimensä sekä jonkin itseään kuvaavan adjektiivin.

Kartongit kiinnitetään selkään teipillä ja otetaan kynät käteen. Kierrellään tilassa ja kirjoitetaan muiden selkään jotain mukavaa kyseisestä ihmisestä. Esim. kanssasi on kiva tehdä töitä, koska...

Käydään kierros, jossa jokainen voi halutessaan lukea 1–3 kivaa asiaa omasta lapustaan.

2.8 Erilaisia tapoja jakaa ryhmiin

Satunnaisia keinoja käytettäessä kukaan ei jää ilman paria tai ei löydä paikkaansa mistään ryhmästä eli ei jää ulkopuoliseksi omassa ryhmässään. Vaihtuvissa ryhmissä oppilaat voivat tutustua toisiinsa luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa.

- Jako pareiksi muistipelien korteilla, saman kuvan saaneet ovat pari.
- Jako ryhmiin lego-palikoilla tai muilla pienillä esineillä, samanvärisen palan saaneet menevät samaan ryhmään tai niin että jokaista väriä tulee olla yksi jokaisessa ryhmässä.
- Jako ryhmiin värikorteilla, samanvärisen kortin saaneet ovat samaa ryhmää
- Jako ryhmiin käyttämällä esim. erilaisten nettipalveluiden etusivuja palapelinä. Sivu leikataan niin moneen osaan, kun ryhmissä halutaan olevan oppilaita.
 - Nettisivujen avulla voi helposti tehdä ryhmiinjako-palapelistä oppitunnin aihealueeseen sopivan.
 - Helpoiten sivun saa tulostettua, kun käyttää ruutukaappausta (print screen -näppäin), jolloin palapelistä tulee selkeä ja helpommin hahmotettava.
- Jako ryhmiin karamellipapereiden mukaan, samanlaiset karkit saaneet kuuluvat samaan ryhmään.

Lähteet

Gretschel, A. 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma. Helsingin kaupunki. Nuorisoasiainkeskus. Julkaisuja 03/2011.

Hentunen A-I. 2002. Zur Praktischen Umsetzung konstruktivistischer Prinzipien im Deutschunterricht (Toimintatutkimus Lappeenrannan Lyseon lukiossa 1998-2001). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Junttila N. 2010. Social competence and loneliness during the school years - Issues in assessment, interrelations and intergenerational transmission. Turku: Turun yliopisto.

Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kutnick, P. & Berdondini, L. 2009. Can the enhancement of group working in classroom provide a basis for effective communication in support of social-based cognitive achievement in classrooms of younger learners? 71-94. Cambridge Journal of Education. Vol. 39, No. 1.

Nurmi, P. 2002. Välkky ja Tumpelo. Ohjaustarpeen kartoitustutkimus. Pohjois-Savon ammatti-
korkeakoulun julkaisusarja, A1/2002

Nurmi, P. 2009. Opettaja kouluhyvinvoinnin edistäjänä. Toisen asteen opettajat dialogisuutensa ja autenttisuutensa sääntelijöinä.

Pennington, D.C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Gaudeamus.

Pietarinen J. 1999. Peruskoulun yläasteelle siirtyminen ja siellä opiskelu oppilaiden kokemana. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. N:o 50.

Repo-Kaarento, S. 2008. Opitaan yhdessä.
http://www.kansanopistot.fi/paivat/2008/2008/20080611_saara_repo_Kaarento.pdf. Luettu 13.12.2011.

Salmivalli C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys.
Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Soini M. 2006. Motivaatioilmaston yhteys aktiivisuuteen ja viihtymiseen liikuntatunneilla.
Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/>.
Luettu 12.12.2011

Tuckman, B. 1965. Developmental sequence in small groups. Psychological Bulletin, 63, 384-399.
Tuckman, B.W. & M.A. Jensen, 1977. Stages of small-group development revisited. Group and organization studies 2, 419-427.

Lisälukemistoa

Nousiainen, L. & Piekkari, U. 2007. Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu. Koulun kehittämisen kansio. Opetusministeriö. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuva_oppilas_-_yhteisoellinen_koulu_-hanke/Osallistuva_Oppilas_liitteet/OPM_koulun_kehittamisen_kansio_2606.pdf. Luettu 13.12.2011

Nuorten Akatemia. 2008. Ohjaajan kansio. Helsinki: Paino Polar.

Paaso, A. & Korento K. 2010. Osaava opettaja 2010 – 2020. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osaaminen. Opetushallitus.

Repo-Kaarento, S. 2007. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Vantaa: Dark Oy.

Salovaara, R. & Honkonen, T. 2011. Rakenna hyvä luokkahenki. PS-Kustannus.

Liite 1. Monistepohja turvallisen ryhmän kuvaukseen

Turvallisen ryhmän kuvaus

1. Muistele kokemuksiasi

- Mihin eri ryhmiin (luokka, joukkue, harrastusryhmä, opiskeluryhmä, työyhteisö, kaveriporukka) olet kuulunut?
- Missä ryhmässä olet viihtynyt?
- Mitkä asiat tekivät ryhmästä sellaisen, että siinä oli mukavaa ja turvallista olla?

Kirjoita alle oma kuvauksesi: Minkälainen on turvallinen ja mukava ryhmä?

2. Juttele parisi kanssa

- Millaisia ryhmiä muistelite edellisessä tehtävässä?
- Miten voisitte yhdistää kummankin oman tekstin yhteiseksi tekstiksi?

Kirjoittakaa alle yhteinen kuvauksenne: Minkälainen on turvallinen ja mukava ryhmä?

3. Keskustelkaa ryhmässä

- Mistä asioista keskustelite pareittain edellisessä tehtävässä?
- Miten voisitte yhdistää kummankin parin kuvauksen yhteiseksi kuvaukseksi? Onhan jokainen ryhmäläinen tyytyväinen laatimaanne yhteiseen kuvaukseen?

Kirjoittakaa alle yhteinen kuvauksenne: Minkälainen on turvallinen ja mukava ryhmä?

Liite 2 Monistepohja tutustumisruudukkoon

Tutustumisruudukko

Selvitä keneen väittämä sopii ja kirjoita tämän nimi ruutuun. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman monta nimeä. Jokaisessa ruudussa on oltava ainakin yksi nimi ja jokaisen nimi on oltava ruudukossa ainakin kerran. Harjoitus tehdään bingon tapaan. Se, joka ensimmäiseksi saa pysty- tai vaakarivin, huutaa bingo. Leikkiä jatketaan keräämällä kaksi riviä ja lopulta koko ruudukko.

On tavannut Tarja Halosen livenä	Aikoo mennä kesä- lomalla ulkomaille	Osaat soittaa kitaraa	Tekee vapaaehtoisuustyötä	Ei ole käynyt lkeassa
On vihreät silmät	Ei ole Facebookissa	Pelaa sählyä	Omistaa tai on omistanut mopon	On samassa kuussa syntymäpäivät kuin sinulla
On hypännyt benji-hypyn	On tatuointi	Osaat sanoa viidellä kielellä ”kiitos”	Pelaa verkkopelejä	On käynyt Yhdysvalloissa
On kasvisyöjä	On asunut ulkomailta yli 6 kuukautta	On käynyt festareilla viime kesänä	Tykkää chili-suklaasta	Ei ole hiihtänyt viime talvena
On zumbannut	Ei juo kahvia	Harrastaa käsitöitä	Tykkää heavy-musiikista	Viettää aikaa kesämökillä

Kaikki digitarinat netissä: <http://www.nuortenakatemia.fi/trr>

Kuvat ja videot: Lemeon Oy/Olli Horttanan, Ville Virtakainen, Henri Kärkkäinen ja Lauri Turjansalo

NUORTEN AKATEMIA

sakur

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

OPETUSHALLITUS